

Follo distriktsrevisjon

Forvaltningsrevisjonsrapport

Barn i fosterhjem

Enebakk kommune

Forord

Forvaltningsrevisjon er en lovpålagt oppgave for Enebakk kommune etter Kommuneloven av 25. september 1992 med endringer av 12. desember 2003. Formålet med forvaltningsrevisjon er nedfelt i lovens § 77 nr. 4 som har følgende ordlyd:

”Kontrollutvalget skal påse at kommunens eller fylkeskommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte. Kontrollutvalget skal videre påse at det føres kontroll med at den økonomiske forvaltning foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak, og at det blir gjennomført systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og forutsetninger (forvaltningsrevisjon).”

I denne undersøkelsen har Follo distriktsrevisjon vurdert kommunens rutiner i forbindelse med oppfølgingen av barn og tilsyn med barn plassert i fosterhjem. I rapporten drøftes vesentlige funn i tilknytning til problemstillingene og det gis anbefalinger som kan bidra til at Enebakk kommune kan ivareta oppgavene tilknyttet barn plassert i fosterhjem på bedre måter.

Prosjektet er gjennomført i perioden januar 2008 til mars 2008. Follo distriktsrevisjon vil benytte anledningen til å takke kommunens kontaktperson, barnevernleder Vivi Kristiansen Bergmann og øvrige ansatte ved barneverntjenesten i Enebakk kommune i forbindelse med gjennomføringen av undersøkelsen. Revisjonen ønsker også å takke Stig Martinsen og Anne Rødal ved Barne- ungdoms- og familieetaten fagteam Ski, samt Randi Tryggestad og Aud Ovenstad ved Fosterhjemstjenesten i Akershus, for nyttig informasjon før datainnsamlingen startet.

Prosjektet er gjennomført av rådgiver Tone Kristensen og rådgiver Anne Lise Jørgensen.

Undersøkelsen ble vedtatt av kontrollutvalget i Enebakk kommune 5. desember, jf. sak 40/07.

Steinar Neby
revisjonssjef

Tone Kristensen
prosjektleder

26.3.2008

Innholdsfortegnelse

1. SAMMENDRAG	5
2. INNLEDNING	7
2.1. BAKGRUNN	7
2.2. FORMÅL OG PROBLEMSTILLINGER	7
2.3. AVGRENSNINGER	8
2.4. DEFINISJONER	8
2.5. REVISJONSKRITERIER	8
3. METODE	9
3.1. UTVALG	9
3.2. GJENNOMFØRING	10
3.3. DATAENES GYLDIGHET OG PÅLITELIGHET	10
4. ANALYSEN	12
4.1. KORT OM BARNEVERNTJENESTEN I ENEBAKK KOMMUNE	12
4.2. GODKJENNING AV FOSTERHJEM	13
4.2.1. Revisjonskriterier	13
4.2.2. Faktabeskrivelse	14
4.2.3. Vurderinger	17
4.3. OPPFØLGING AV BARN PLASSERT I FOSTERHJEM	18
4.3.1. Revisjonskriterier	18
4.3.2. Faktabeskrivelse	19
4.3.3. Vurderinger	22
4.4 TILSYN MED BARN PLASSERT I FOSTERHJEM	24
4.4.1 Revisjonskriterier	24
4.4.2 Faktabeskrivelse	25
4.4.3 Vurderinger	29
4.5 DOKUMENTASJONSROUTINER	31
4.5.1 Revisjonskriterier	31
4.5.2 Faktabeskrivelse	31
4.5.3 Vurderinger	32
5 KONKLUSJON	33
6 ANBEFALINGER	34
7 RÅDMANNENS UTTALELSE	35
8 REVISJONENS KOMMENTARER TIL RÅDMANNENS UTTALELSE	37
9 LITTERATURLISTE	38

1. Sammendrag

Forvaltningsrevisjonsprosjektet om barn i fosterhjem er gjennomført i henhold til vedtak i kontrollutvalget i Enebakk kommune 5. desember 2007.

Målet med undersøkelsen har vært å undersøke om Enebakk kommune har tilfredsstillende rutiner for å følge opp barn plassert i fosterhjem. Follo distriktsrevisjon har gjennom intervjuer og saksmappegjennomgang undersøkt praksis i Enebakk kommune på fire områder. De undersøkte områdene er:

- Godkjenning av fosterhjem
- Oppfølging av barn plassert i fosterhjem
- Tilsyn med barn plassert i fosterhjem
- Dokumentasjonsrutiner

Undersøkelsen har vist at Enebakk kommune ikke har hatt rutinebeskrivelser som er dekkende for godkjenning av fosterhjem, oppfølging av barn i fosterhjem og for tilsyn med barn plassert i fosterhjem. Enebakk kommune har imidlertid enkelte rutinebeskrivelser for deler av arbeidet, og barneverntjenesten er i gang med å utarbeide nye rutinebeskrivelser for oppfølging og tilsyn med det enkelte barn.

Godkjenning av fosterhjem er et ansvar som påligger fosterhjems kommunen, dersom ikke annet er avtalt skriftlig. Undersøkelsen viser at Enebakk kommune i stor grad godkjenner fosterhjemmene i kraft av å være omsorgskommune. Revisjonen har funnet at det manglet skriftlige avtaler i flere av sakene der omsorgskommunen har godkjent fosterhjemmet. Når det gjelder innhenting og arkivering av politiattest for fosterforeldre forelå disse i samtlige tilfeller der Enebakk kommune har godkjent fosterhjemmet.

Når det gjelder oppfølging av barn i fosterhjem, har revisjonens undersøkelse vist at det er utarbeidet fosterhjemsavtale i samtlige undersøkte tilfeller. Fosterhjemsavtalene blir imidlertid ikke gjennomgått årlig slik barnevernloven krever. Undersøkelsen har også vist at det ikke alltid foreligger foreløpige og permanente omsorgsplaner. Videre ble det funnet avvik fra barnevernlovens krav om minst 4 fosterhjemsbesøk i fosterhjemmet pr. år. Det manglet dokumentasjon for at lovbestemt antall fosterhjemsbesøk ble gjennomført i 5 av 6 aktuelle tilfeller de siste to årene. I 2006 manglet dokumentasjon for at minst 4 besøk ble gjennomført i samtlige 6 aktuelle tilfeller. I 2007 manglet dokumentasjon for at lovbestemt antall fosterhjemsbesøk ble gjennomført i 5 av 8 tilfeller.

Når det gjelder tilsyn med barn plassert i fosterhjem i Enebakk kommune, har undersøkelsen vist at politiattester fra tilsynsførere var innhentet og arkivert i samtlige tilfeller. Det var imidlertid ikke alle barna i undersøkelsen som hadde fått oppnevnt tilsynsfører pr. 1.1.2008. Undersøkelsen har videre vist at det ofte tar lang tid før første tilsynsførerbesøk gjennomføres. Det ble også funnet at flere av barna i undersøkelsen ikke har fått det antallet tilsynsførerbesøk som loven krever.

Det stilles store krav til skriftlighet i barnevernssaker. Saksmappene skal være holdt i orden og bidra til informasjon nå og i fremtiden. Revisjonens undersøkelse har vist at det forelå dokumentasjon for at fosterhjemmet var godkjent, samt politiattester for fosterforeldre og tilsynsførere, i samtlige aktuelle tilfeller. Derimot manglet omsorgsplaner og referater fra

fosterhjemsbesøk i flere av de undersøkte tilfellene. Undersøkelsen viste at referater fra fosterhjemsbesøk ikke alltid ble dokumentført.

2. Innledning

2.1. Bakgrunn

Barnevernet reguleres gjennom Lov om barneverntjenester (heretter kalt barnevernloven eller bvl) og tilhørende forskrifter. Formålet med loven er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid.

Det er generelt knyttet stor offentlig interesse til barnevernets virksomhet. Det omfatter en sårbar gruppe, og det er svært viktig at de tilbudene som barnevernet gir har en tilfredsstillende kvalitet.

Riksrevisjonen gjennomførte i 2003 (Dok. 3:10 (2002-2003)) en undersøkelse innen barnevernet. Formålet med undersøkelsen var å vurdere hvordan staten, fylkeskommunen og de kommunale barneverntjenestene ivaretok sine oppgaver når det gjelder oppfølging og tilsyn med barn plassert i fosterhjem og institusjoner for barn og ungdom. Undersøkelsen fant bl.a. svakheter i kommunenes oppfølging og tilsyn med barn i fosterhjem.

Fra 1. januar 2004 ble fylkeskommunens oppgaver overført til staten. Fosterhjemsarbeidet er i dag delt mellom to forvaltningsnivåer: Kommunal barneverntjeneste og Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat).

Kommunene er fra 1. januar 2006 pålagt å innføre internkontroll med barneverntjenestene. Barneverntjenesten i Enebakk kommune er i ferd med å implementere nye rutiner og revisjonen antar at dette prosjektet vil være nyttig i dette arbeidet.

Kontrollutvalget i Enebakk kommune vedtok 5. desember 2007 å gjennomføre prosjektet, jf. vedtak i sak 40/07.

2.2. Formål og problemstillinger

Formålet med analysen er å undersøke om Enebakk kommune har tilfredsstillende rutiner for å følge opp og føre tilsyn med barn plassert i fosterhjem. Problemstillingene er sortert i fire kategorier og framgår nedenfor:

- I. Godkjenning av fosterhjem
 - Har kommunen gode rutiner for å godkjenne fosterhjem?
- II. Oppfølging av barn plassert i fosterhjem
 - Skjer oppfølgingen av barn plassert i fosterhjem i samsvar med krav fastsatt i barnevernloven og tilhørende regelverk?
- III. Tilsyn med barn plassert i fosterhjem
 - Skjer tilsynet med barn plassert i fosterhjem i samsvar med krav fastsatt i barnevernloven og tilhørende regelverk?
- IV. Dokumentasjonsrutiner

- Har kommunen gode rutiner for å dokumentere saksbehandlingen ved oppfølging og tilsyn med barn i fosterhjem?

2.3. Avgrensninger

Undersøkelsen er avgrenset til å omfatte barn som Enebakk kommune har plassert i fosterhjem i egen eller annen kommune etter bvl § 4-12, og barn som andre kommuner har plassert i fosterhjem i Enebakk kommune i henhold til bvl §§ 4-12 og 4-4 femte ledd. Revisjonen har undersøkt Enebakk kommunes rutiner og praksis både i kraft av å være omsorgskommune og fosterhjemskommune.

2.4. Definisjoner

Fosterhjem er i følge barnevernloven:

- a) private hjem som tar imot barn til oppfostring på grunnlag av barneverntjenestens beslutning om hjelpetiltak etter § 4-4, eller i samband med omsorgsovertakelse etter § 4-12 eller 4-8, annet og tredje ledd,
- b) private hjem som skal godkjennes i henhold til § 4-7.

Forskrift om fosterhjem (fosterhjemsforskriften) skiller mellom omsorgskommune og fosterhjemskommune:

- *Omsorgskommunen* er den kommunen som har reist barnevernsaken eller truffet vedtak om plassering som hjelpetiltak.
- *Fosterhjemskommunen* er den kommunen der fosterhjemmet ligger.

2.5. Revisjonskriterier

Revisjonskriterier er en samlebetegnelse på de kravene og forventningene som brukes i den enkelte forvaltningsrevisjon. Disse kriteriene benyttes som grunnlag for å vurdere om kommunens virksomhet, økonomi, produktivitet, måloppnåelse osv. er i samsvar med krav og forventninger. Revisjonskriteriene er et viktig grunnlag for å kunne dokumentere avvik/svakheter. Kriteriene, holdt sammen med faktagrunnlaget, danner basis for de analyser og vurderinger som kan foretas, og de konklusjoner som trekkes i en forvaltningsrevisjon.

For å besvare problemstillingene i dette prosjektet har revisjonen definert revisjonskriterier som er hentet fra følgende kilder:

- Lov om barneverntjenester 1992-07-17 nr. 100.
- Forskrift om fosterhjem 2003-12-18 nr. 1656.
- Retningslinjer for fosterhjem av 15. juli 2004.
- Forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven.
- Lov om arkiv 1992-12-04 nr. 126.
- Barne- og likestillingsdepartementet (Bld): Rutinehåndbok for kommunens arbeid med fosterhjem (2006).
- Riksrevisjonen (2002-2003): Dok Nr. 3:10 (2002-2003). Undersøkelse av oppfølging og tilsyn i barnevernet.

3. Metode

Revisjonen har undersøkt barneverntjenestens rutiner i forhold til barn plassert i fosterhjem av Enebakk kommune i andre kommuner og barn plassert i Enebakk kommune. Det er hovedsakelig undersøkt tre typer data:

- Skriftlige rutinebeskrivelser i barneverntjenesten i Enebakk kommune.
- Saksmapper til fosterhjem og fosterhjemsbarn, og dokumentasjon om tilsynsførere.
- Muntlig informasjon fra barnevernleder og saksbehandlere.

I tillegg har revisjonen hatt samtaler med Bld, Bufetat (Fagteam Ski, Fosterhjemstjenesten i Oslo og Akershus og Ungdomsfamilie i Akershus) og Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

Formålet med å se på rutinebeskrivelser og å snakke med barnevernleder har vært å få innsyn i hvilke rutiner og prioriteringer barneverntjenesten har i forhold til godkjenning av fosterhjem, samt oppfølging av og tilsyn med barn i fosterhjem. Formålet med saksmappegjennomgangen har vært å få inngående kjennskap til den konkrete oppfølgingen og tilsynet av enkeltbarn i en bestemt tidsperiode. Formålet med å snakke med saksbehandlerne har vært å få kvalitetssikret gjennomgangen av saksmappene og å få utfyllende informasjon om praksis i barneverntjenesten. Gjennomgangen har gitt innsyn i hva som er dokumentert av barneverntjenesten, hvordan de har organisert dokumentasjonen, og hvordan og hvor ofte de har fulgt opp og hatt tilsyn med det enkelte barn.

3.1. Utvalg

Mappegjennomgangen har vært gjennomført i to utvalg:

Utvalg 1: Utvalg av plasseringer hvor Enebakk kommune er omsorgskommune

Revisjonen har mottatt en liste over barn som var plassert av Enebakk kommune i fosterhjem i henhold til bvl § 4-12. Denne listen bestod av 23 plasseringer per 1.1.2008. Det ble undersøkt et tilfeldig utvalg av barna som var plassert i fosterhjem etter 1997. Hver andre plassering etter 1997 ble undersøkt. Uttrekket har resultert i et utvalg på 9 plasseringer i fosterhjem. Ett av tilfellene viste seg å være plassering i institusjon. Utvalget består derfor av 8 plasseringer i fosterhjem. Disse barna er plassert i fosterhjem av Enebakk kommune i 7 ulike kommuner.

Tabell 1: Utvalg 1: Enebakk kommune er omsorgskommune

Mappegjennomgang	Populasjon 1	Utvalg 1
Fosterhjemsbarn per 1.1.2008 som Enebakk kommune har oppfølgingsansvar for:	23	8*

Enebakk kommune er både omsorgs- og fosterhjemskommune for ett av barna.

Utvalg 2: Utvalg av plasseringer hvor Enebakk kommune er fosterhjemskommune

Revisjonen har mottatt en liste over barn som var plassert i fosterhjem i Enebakk kommune av andre kommuner per 1.1.2008. Denne listen bestod av 15 plasseringer hvor Enebakk

kommune er fosterhjems kommune. Hver andre plassering er undersøkt. Utvalget omfatter 8 barn. Barna er plassert i Enebakk kommune fra 6 ulike omsorgskommuner.

Tabell 2: Utvalg 2: Enebakk kommune er fosterhjems kommune

Mappegjennomgang	Populasjon 2	Utvalg 2
Fosterhjems barn per 1.1.2008 som Enebakk kommune har tilsynsansvar for:	15	8

Det vil fremgå i teksten det antall plasseringer som revisjonen viser til når resultatene fra mappegjennomgangen beskrives.

3.2. Gjennomføring

Prosjektet er gjennomført av revisjonens egne ansatte, på bakgrunn av kravene som stilles i forhold til gjennomføring av forvaltningsrevisjon som prosjekt. Revisjonen har samlet inn data i barnevernets egne lokaler. For revisor gjelder generell taushetsplikt.

Gjennomgang av rutinebeskrivelser og saksmapper

Revisjonen har i januar og februar 2008 undersøkt et utvalg saksmapper for barn som var plassert i fosterhjem per 1.1.2008. Det er sett på oppfølging og tilsyn med barna i 2007. Faktaopplysninger fra saksmappегjennomgangen er bekreftet av saksbehandler.

Revisjonen har gjennomgått framlagte rutinebeskrivelser som er samlet i dokumentet "Rutiner for barneverntjenesten i Enebakk 2007"

Intervjuer

Revisjonen har hatt samtaler med barnevernleder og saksbehandlere for sakene i utvalgene. Opplysningene benyttet i rapporten er bekreftet av de som ble intervjuet.

3.3. Dataenes gyldighet og pålitelighet

Kvalitetssikring av datagrunnlaget omfatter en vurdering av gyldighet (validitet) og pålitelighet (reliabilitet).

Gyldighet brukes gjerne som et uttrykk for om vi har målt det vi ønsket å måle. For å sikre at det samles inn data som er relevante i forhold til formål og problemstillinger har revisjonen hatt intervjuer med ledelsen i Bufetat fagteam Ski og fosterhjemstjenesten i Akershus. Viktige aspekter knyttet til fosterhjems praksis ble fanget opp og bidro til å spisse revisjonskriteriene. Gyldigheten anses å være sikret ved at det er innhentet relevante data ut fra fastsatte revisjonskriterier og ved at mål og problemstillinger synes å være godt dekket i resultatbeskrivelsen.

Pålitelighet handler om at opplysningene må være korrekte. Det setter krav til nøyaktig datainnsamling og at det ikke er skjedd systematiske feil underveis i innsamlingen. Undersøkelsen bygger i første rekke på opplysninger fra gjennomgangen av saksmapper og samtaler med barnevernleder, merkantil og saksbehandlere. Informasjon som er fremkommet er referert og bekreftet av de som er intervjuet. Når det gjelder mappegjennomgangen har

revisjonen sett på et tilfeldig utvalg av fosterhjems plasseringer som Enebakk kommune har et oppfølgings- eller tilsynsansvar for. Det ligger en usikkerhet i at revisor kan tolke dokumentene arkivert i mappene feil eller ufullstendig, så det har vært meget viktig for undersøkelsen å kvalitetssikre alle data som er innhentet i mappene. Dette innebærer at all informasjon som er fremkommet i mappegjennomgangen er gjennomgått sammen med saksbehandler, og vi har derigjennom redusert risikoen for feil i datagrunnlaget. Samtalene med de ansatte i barneverntjenesten har båret preg av refleksjon og åpenhet.

4. Analysen

4.1. Kort om barneverntjenesten i Enebakk kommune

- Enebakk kommune har per 1.1.08 plassert 23 barn i fosterhjem i henhold til bvl § 4-12. Disse barna har kommunen ansvar for som omsorgskommune.
- Enebakk kommune har per 1.1.08 tilsynsansvar for 15 barn som er plassert i fosterhjem i Enebakk kommune.
- Barneverntjenesten i Enebakk kommune bruker saksbehandlingssystemet BvPro.
- Det er til sammen 8,8 stillinger i barneverntjenesten i Enebakk kommune. Det er barnevernleder (100%), merkantil (80 %), 6 saksbehandlere (100%) og familieterapeut (100%).

Barnevernleder viser til at det generelt har vært liten utskiftning av saksbehandlere de tre siste årene i Enebakk kommune, bortsett fra to svangerskapspermisjoner og en langtidssykemeldt. I tillegg har barnevernleder sagt opp sin stilling og slutter medio mars 2008. Barnevernleder opplyser til revisjonen at hun ikke er bekymret for situasjonen og viser til at gruppen ansatte i barneverntjenesten er svært stabil og at det sjelden er turnover.

1.1.2006 trådte ny forskrift om intern kontroll for kommunenes oppgaver etter lov om barneverntjenester i kraft (internkontrollforskriften). Våren 2006 ga Bld ut veiledninger og rutinehåndbøker for bl.a. godkjenning, oppfølging og tilsyn med barn i fosterhjem. Barnevernleder har opplyst til revisjonen at arbeidet med å få implementert nytt internkontrollsystem er godt i gang og det arbeides med å samle, oppdatere og utarbeide nye rutiner i samsvar med internkontrollforskriften. I følge barnevernleder skal dette arbeidet ferdigstilles før hun fratrer sin stilling.

Barneverntjenesten benytter saksbehandlingssystemet BvPro. Barnevernleder har opplyst til revisjonen at barneverntjenesten skal ta i bruk nytt system, Familia, før juli 2009.

Enebakk kommune har ansvar og oppgaver både i forhold til de barna som er plassert i Enebakk kommune fra andre kommuner, og i forhold til de barna de selv har plassert i fosterhjem i Enebakk kommune eller andre kommuner.

- Som *omsorgskommune* har Enebakk kommune ansvar for oppfølging og kontroll av barnets situasjon og for oppfølging av fosterhjemmet.
- Som *fosterhjemskommune* har Enebakk kommune ansvar for godkjenning av det enkelte fosterhjem og for at det blir ført tilsyn med barnet.

4.2. Godkjenning av fosterhjem

Har kommunen gode rutiner for å godkjenne fosterhjem?

4.2.1. Revisjonskriterier

For plasseringer etter bvl § 4-12 gjelder at fosterhjem skal godkjennes av barneverntjenesten i den kommunen der fosterhjemmet ligger, dvs fosterhjems kommunen.¹ Det fremgår imidlertid både av lovens forarbeider og av forskriften om fosterhjem § 8 at i de tilfeller barnet plasseres i en annen kommune enn den kommune som har vedtatt plasseringen (omsorgskommunen), kan kommunene avtale at omsorgskommunen skal ha ansvaret for godkjenning og tilsyn. Etter forskriften skal en slik avtale i så fall være skriftlig.²

Den eller de som skal godkjennes som fosterforeldre skal legge frem tilfredsstillende politiattest. Barneverntjenesten i den kommunen som skal godkjenne fosterhjemmet har ansvaret for at politiattest blir krevet fremlagt. Barneverntjenesten skal også vurdere om andre som bor i fosterhjemmet, jf. Lovens § 6-10 tredje ledd annet punktum, skal fremlegge politiattest.³ Politiattesten skal oppbevares hos det organ eller den institusjon som etter denne forskrift er ansvarlig for å kreve politiattest fremlagt. Politiattesten skal oppbevares utilgjengelig for uvedkommende. Den skal oppbevares så lenge vedkommende person innehar stillingen eller oppdraget. Attesten skal makuleres når vedkommende fratrer.⁴

Hovedregelen er at plassering i fosterhjem ikke skal foretas før fosterhjemmet er godkjent. Unntak fra hovedregelen om at fosterhjemmet må være godkjent for det enkelte barn før barnet flytter inn kan bare gjøres i helt spesielle tilfeller, eksempelvis ved akutt plasseringer i beredskapshjem⁵, der det ikke lar seg gjøre å godkjenne hjemmet før plassering.⁶

Revisjonen har i dette avsnittet valgt ut følgende kriterier:

- Det er fosterhjems kommunen som skal godkjenne fosterhjemmet dersom ikke annet er avtalt skriftlig.
- Plassering i fosterhjemmet bør ikke skje før fosterhjemmet er godkjent.
- Den kommunen som godkjenner fosterhjemmet skal innhente politiattest.
- Politiattesten skal arkiveres i den kommunen som har godkjent fosterhjemmet. Politiattesten skal arkiveres til fosterforeldrenes oppdrag opphører.

¹ Bvl § 4-22 siste ledd, Rutinehåndbok for barneverntjenesten i kommunene (2006: 30).

² Ofstad og Skar (2004: 207).

³ Forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven § 3.

⁴ Forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven § 8.

⁵ Beredskapshjem er et hjem hvor barnet midlertidig plasseres i påvente av endelig fosterhjems plassering. Dette er hjem som tar imot barn for kortere perioder etter vedtak i akuttsituasjon etter barnevernloven § 4-6.

⁶ Retningslinjer for fosterhjem § 5.

4.2.2. Faktabeskrivelse

Godkjenningsinstans

I følge regelverket er hovedregelen at fosterhjems kommunen godkjenner fosterhjemmet, dersom ikke annet er avtalt. Dersom omsorgskommunen selv godkjenner fosterhjemmet skal det foreligge en skriftlig avtale mellom fosterhjems- og omsorgskommunen. Revisjonen registrerer at dette er tatt inn i "Rutiner barneverntjenesten i Enebakk – 2007". Her framgår bl.a at:

- Det skal avklares om Enebakk skal godkjenne fosterhjemmet eller om avtale skal utarbeides om at omsorgskommunen selv skal forestå godkjenningen.

Når Enebakk barneverntjeneste godkjenner fosterhjemmet innhentes opplysninger om fosterhjemmet og opplysninger om barnet. Det skrives godkjenningsnotat om hva som er gjort i godkjenningsprosessen, samt en vurdering av om fosterhjemmet kan godkjennes for det aktuelle barnet. Dette godkjenningsnotatet sendes omsorgskommunen.

Revisjonen har undersøkt i saksmappene om fosterhjemmene som er lokalisert i Enebakk kommune er godkjent, hvilken kommune som har godkjent fosterhjemmet, og om det foreligger skriftlig avtale om godkjenning i de tilfeller der dette er påkrevd.

Tabellen nedenfor viser godkjenningsinstans for Utvalg 2, der Enebakk kommune er fosterhjems kommune i alle saker.

Tabell 3: Utvalg 2 – Godkjenningsinstans når Enebakk kommune er fosterhjems kommune

Utvalg 2	Fosterhjems-kommune	Er fosterhjemmet godkjent ?	Godkjennings-kommune	Skriftlig avtale
1	Enebakk	Ja	Enebakk	Uaktuelt
2	Enebakk	Ja	Oslo	Nei
3	Enebakk	Ja	Frogn	Nei
4	Enebakk	Ja	Oppegård	Ja
5	Enebakk	Ja	Enebakk	Uaktuelt
6	Enebakk	Ja	Bærum	Ja
7	Enebakk	Ja	Aurskog Høland	Nei ⁷
8	Enebakk	Ja	Oslo	Ja

Undersøkelsen viser:

- Det foreligger dokumentasjon for at fosterhjemmet er godkjent for barnet i samtlige tilfeller i Utvalg 2. Enebakk har som fosterhjems kommune godkjent fosterhjemmet i 2 av 8 tilfeller.
- Omsorgskommunen har godkjent fosterhjemmet i 6 av 8 tilfeller.
- Skriftlig avtale om at omsorgskommunen godkjenner fosterhjemmet mangler i 3 av 6 aktuelle tilfeller.

Revisjonen har også undersøkt om fosterhjemmene i Utvalg 1 er godkjent, hvilken kommune som har godkjent fosterhjemmet og om det foreligger skriftlig avtale om godkjenning der Enebakk som omsorgskommune har godkjent hjemmet, jf nedenstående tabell.

⁷ Aurskog Høland er omsorgskommune og foretok godkjenningen uten at Enebakk var informert.

Tabell 4: Utvalg 1 - Godkjenningssinstans når Enebakk kommune er omsorgskommune

Utvalg 1	Fosterhjems-kommune	Er fosterhjemmet godkjent ?	Godkjenningss-kommune	Foreligger skriftlig avtale?
1	Hamar	Ja	Enebakk	Ja
2	Enebakk	Ja	Enebakk	Uaktuelt
3	Frogn	Ja	Frogn	Uaktuelt
4	Skedsmo	Ja	Enebakk	Nei ⁸
5	Sørum	Ja	Enebakk	Ja
6	Nes i Akershus	Ja	Enebakk	Ja
7	Bærum	Ja	Bærum	Uaktuelt
8	Sørum	Ja	Sørum	Uaktuelt

Undersøkelsen viser:

- Det foreligger dokumentasjon for at fosterhjemmet er godkjent for barnet i samtlige tilfeller i Utvalg 1.
- Enebakk kommune har godkjent fosterhjemmet i tråd av å være omsorgskommune i 5 av 8 tilfeller.
- Skriftlig avtale om at omsorgskommunen godkjenner fosterhjemmet for barnet mangler i 1 av 4 aktuelle tilfeller.

Fosterhjemmet skal være godkjent før plassering

I følge regelverket skal plasseringen i fosterhjem, etter vedtak om omsorgsovertakelse, som hovedregel ikke foretas før fosterhjemmet er godkjent. Unntak fra hovedregelen gjelder spesielle tilfeller. Dette kan være akutte plasseringer i beredskapshjem pga. manglende egnet fosterhjem.

Det er omsorgskommunen som plasserer barna i fosterhjemmet. Revisjonen har undersøkt Utvalg 1 for å se om Enebakk kommune har plassert barn i fosterhjem før godkjenning foreligger, jf tabell 5 nedenfor:

Tabell 5: Utvalg 1:

Enebakk kommune er omsorgskommune - Andel fosterhjem som ble godkjent før plassering

Utvalg 1	Plasseringsdato	Godkjenningsdato	Kommentar
1	2007 (okt)	2007 (sept)	Ok
2	2000 (juli)	2000 (juli)	Ok
3	2001 (april)	2001 (mars)	Ok
4	2000 (juli)	2000 (juli)	Ok
5	1998 (juni)	1998 (mai)	Ok
6	2006 (sept)	2006 (aug)	Ok
7	2007 (mars)	2007 (feb)	Ok
8	1997 (mars)	1997 (mars)	Avvik, 10 dager

Undersøkelsen viser:

⁸ Saksbehandler antar at det er avklart muntlig at Enebakk kommune skal godkjenne fosterhjemmet.

- I 1 av 8 tilfeller har ikke barneverntjenesten i Enebakk kommune framskaffet dokumentasjon for at fosterhjemmet er godkjent som fosterhjem før plassering. Godkjenningen forelå imidlertid få dager etter plasseringen.

Politiattest for fosterforeldre

Barnevernloven krever at fosterforeldre skal framlegge politiattest. Barneverntjenesten i den kommunen som godkjenner fosterhjemmet har ansvar for å innhente politiattest. Revisjonen har gjennomgått "Rutiner barneverntjenesten i Enebakk 2007". Revisjonen har ikke funnet at det foreligger skriftlige rutinebeskrivelse om at godkjenningsskjemmet skal innhente politiattest og at disse skal arkiveres hos godkjenningsskjemmet til oppdraget opphører.

Revisjonen har undersøkt forekomsten av politiattester for fosterforeldre i saksmappene i begge utvalg der Enebakk kommune har godkjent fosterhjemmet, jf tabellene 6 og 7 nedenfor.

Tabell 6: Utvalg 1: Enebakk kommune er omsorgskommune - Politiattest for fosterforeldre.

Utvalg 1	Godkjenningsskjemmet	Foreligger politiattest for fosterforeldre i Enebakk kommune?	Kommentar
1	Enebakk	Ja	Ok
2	Enebakk	Ja	Ok
3	Frogn	Ja	Ok
4	Enebakk	Ja	Ok
5	Enebakk	Ja	Ok
6	Enebakk	Ja	Ok
7	Bærum	Ja	Ok
8	Sørum	Ja	Ok

Undersøkelsen viser:

- Politiattester for fosterforeldre er innhentet i samtlige tilfeller der Enebakk kommune har godkjent fosterhjemmet i Utvalg 1.

Revisjonen har også undersøkt om det foreligger politiattester i de sakene der Enebakk kommune har godkjent fosterhjemmet, jf Utvalg 2:

Tabell 7: Utvalg 2: Enebakk kommune er fosterhjemskommune - Politiattest for fosterforeldre

Utvalg 2	Godkjenningsskjemmet	Foreligger politiattest for fosterforeldre?	Kommentar
1	Enebakk	ja	Ok
2	Oslo	Uaktuelt	Godkj.kommunens ansvar
3	Frogn	Uaktuelt	Godkj.kommunens ansvar
4	Oppegård	Uaktuelt	Godkj.kommunens ansvar
5	Enebakk	Ja	Ok
6	Bærum	Uaktuelt	Godkj.kommunens ansvar
7	Aurskog Høland	Uaktuelt	Godkj.kommunens ansvar
8	Oslo	Uaktuelt	Godkj.kommunens ansvar

Undersøkelsen viser:

- Politiattester for fosterforeldre er innhentet i samtlige tilfeller der Enebakk kommune har godkjent fosterhjemmet i Utvalg 2.

4.2.3. Vurderinger

Det er fosterhjems kommunen som skal godkjenne fosterhjemmet dersom ikke annet er avtalt skriftlig. Undersøkelsen viser at i Enebakk kommune er det hovedsakelig omsorgskommunen som godkjenner. Dette gir regelverket anledning til dersom det foreligger skriftlig avtale mellom fosterhjems kommunen og omsorgskommunen om dette. Enebakk kommune har også nedfelt i sine rutinebeskrivelser at skriftlig avtale skal foreligge når omsorgskommunen godkjenner fosterhjemmet. Undersøkelsen viser imidlertid at skriftlig avtale mangler i flere av tilfellene der omsorgskommunen har godkjent fosterhjemmene.

Revisjonen vil påpeke at det ligger en kvalitetssikring i at en mer nøytral instans enn omsorgskommunen foretar godkjenningen. Omsorgskommunen har et tidspress på seg til å finne et egnet hjem innen seks uker fra vedtak om omsorgsovertakelse er fattet. Revisjonen har et absolutt inntrykk av at Enebakk kommune har høyt fokus på å finne fosterhjem som er egnet. Men for at det i ettertid ikke skal reises tvil om kommunens rolle ved godkjenningen, er det etter revisjonens vurdering mer ryddig at fosterhjems kommunen godkjenner fosterhjemmet. Dersom omsorgskommunen allikevel godkjenner må Enebakk kommune sørge for at det blir inngått skriftlig avtale om dette i tråd med Forskrift om fosterhjem § 5.

Omsorgskommunen skal i følge regelverket ikke plassere barn i fosterhjem som ikke er godkjent. Etter revisjonens vurdering synes det som om Enebakk kommune har gode rutiner for å sørge for at godkjenningen av fosterhjemmene foreligger før barnet plasseres.

Framleggelse av politiattest for fosterforeldre bidrar til økt rettssikkerhet for barn plassert i fosterhjem. Undersøkelsen viser at Enebakk kommune har innhentet og arkivert politiattester for fosterforeldre i samtlige tilfeller der de har godkjent fosterhjemmet. Dette er i samsvar med regelverket. Revisjonen har imidlertid ikke funnet skriftlige rutinebeskrivelser for innhenting og arkivering av politiattester. For å sikre at politiattester innhentes og arkiveres i samsvar med regelverket også i framtiden, anbefales derfor Enebakk kommune om å dokumentere denne rutinen.

4.3. Oppfølging av barn plassert i fosterhjem

Skjer oppfølgingen av barn plassert i fosterhjem i samsvar med krav fastsatt i barnevernloven og tilhørende regelverk?

4.3.1. Revisjonskriterier

Barneverntjenesten i omsorgskommunen og fosterforeldrene skal inngå skriftlig avtale om barneverntjenestens og fosterforeldrenes forpliktelser, en fosterhjemsavtale. Dette er en standardisert avtale utarbeidet av Barne- og familiedepartementet. Avtalen skal om mulig inngås før barnet plasseres i fosterhjemmet.⁹ Barneverntjenesten og fosterforeldrene skal gjennomgå avtalen minimum en gang i året og foreta eventuelle endringer.¹⁰

Allerede ved omsorgsovertakelsen skal barneverntjenesten vedta en plan for barnets omsorgssituasjon (foreløpig omsorgsplan). Senest to år etter fylkesnemndas vedtak skal barneverntjenesten vedta en plan for barnets framtidige omsorgssituasjon som ikke skal endres uten at forutsetningene for den er falt bort (permanent omsorgsplan).¹¹

I god tid før barnet fyller 18 år skal barneverntjenesten i samarbeid med barnet vurdere om plasseringen skal opprettholdes eller om barnet skal motta andre hjelpetiltak etter fylte 18 år. Dersom barnet samtykker skal barneverntjenesten utarbeide en plan for framtidige tiltak. Planen kan endres.¹²

Ansvar for oppfølging og kontroll av barn i fosterhjem påligger barneverntjenesten i omsorgskommunen. Dette ansvaret kan ikke overføres til fosterhjems kommunen.¹³

Barneverntjenesten skal gi fosterforeldrene nødvendig råd og veiledning i forbindelse med plasseringen av det enkelte barn så lenge plasseringen varer. Barneverntjenesten skal besøke fosterhjemmet så ofte som nødvendig, men minimum 4 ganger i året. Dersom barneverntjenesten vurderer forholdene i fosterhjemmet som gode, kan barneverntjenesten vedta at antall besøk skal reduseres til minimum 2 ganger i året for barn som har vært plassert i fosterhjem i mer enn 2 år.¹⁴

Revisjonen har i dette avsnittet valgt følgende kriterier for våre vurderinger:

- Det skal foreligge fosterhjemsavtale. Denne skal gjennomgås årlig.
- Det skal foreligge foreløpig omsorgsplan i alle § 4-12 saker.
- Det skal foreligge permanent omsorgsplan senest to år etter fylkesnemndas vedtak i alle § 4-12 saker.
- I god tid før barnet fyller 18 år skal barneverntjenesten samarbeide med barnet om plasseringen skal opprettholdes. Dersom barnet samtykker skal det utarbeides plan for framtidige tiltak.

⁹ Forskrift om fosterhjem § 6.

¹⁰ Forskrift om fosterhjem § 6.

¹¹ Bvl § 4-15

¹² Bvl § 4-15

¹³ Retningslinjer for fosterhjem av 15. juli 2004 til lov om barneverntjenester av 17. juli 1992 nr. 100.

¹⁴ Forskrift om fosterhjem §7.

- Det skal foreligge dokumentasjon for alle fosterhjembesøk som omsorgskommunen har foretatt. Antallet bør være minst fire i året, dersom ikke annet er avtalt.

4.3.2 Faktabeskrivelse

Skriftlige rutinebeskrivelser

I ”Rutiner for barneverntjenesten i Enebakk 2007” står det at alle referater bl.a fra hjemmebesøk skal påføres dokumentnummer og arkiveres i saken. I følge rutinen bør referater fra hjemmebesøk skrives innen 14 dager og referatene skal påføres dato og dokumentnummer. Det framgår imidlertid ikke hvordan fosterhjembesøk skal gjennomføres, hva som skal stå i referatene fra besøkene eller at det minst skal gjennomføres 4 fosterhjembesøk årlig.

Revisjonen har heller ikke funnet skriftlige rutiner for utarbeidelse av fosterhjemsavtale herunder at disse skal gjennomgås minst en gang årlig.

Revisjonen kan heller ikke se at det foreligger skriftlige rutiner for utarbeidelse av foreløpige og endelige omsorgsplaner, samt oppfølging av barn etter fylte 18 år.

Barnevernleder har til revisjonen opplyst at barneverntjenesten i Enebakk kommune er i gang med å oppdatere sine rutiner for oppfølging av barn i fosterhjem, jf kravene i internkontrollforskriften.

Fosterhjemsavtale

I følge fosterhjemforskriften skal omsorgskommunen og fosterforeldrene inngå fosterhjemsavtale. Dette er en standardisert avtale som ble utarbeidet av Barne- og familiedepartementet. Avtalen skal gjennomgås årlig. Undersøkelsen viser at Enebakk ikke gjennomgår disse årlig. Derimot gjennomgås økonomiske forhold med fosterforeldrene med jevne mellomrom.

Revisjonen har undersøkt om det foreligger fosterhjemsavtale mellom omsorgskommunen og fosterforeldrene i de tilfeller Enebakk kommune er omsorgskommune (Utvalg 1). Det er også undersøkt om avtalene er inngått før barnet ble plassert i fosterhjem.

Tabell 8: Utvalg 1: Enebakk kommune er omsorgskommune - Fosterhjemsavtale

Utvalg 1	Fosterhjemsavtale	Er fosterhjemsavtale inngått før plassering?	Kommentar
1	Ja	Ja	Ok
2	Ja	Ja	Ok
3	Ja	Ja	Ok
4	Ja	Nei	Avvik på 18 dager
5	Ja	Ja	Ok
6	Ja	Ja	Ok
7	Ja	Ja	Ok
8	Ja	Ja	Ok

Undersøkelsen viser:

- Det foreligger fosterhjemsavtale i samtlige tilfeller i Utvalg 1.
- I ett av 8 tilfeller var ikke fosterhjemsavtalen inngått før plassering. Avtalen ble imidlertid inngått få dager etter plasseringen.

Omsorgsplaner

Revisjonen har gjennomgått saksmappene til barna i Utvalg 1 for å undersøke om det er utarbeidet foreløpige og permanente omsorgsplaner, jf. tabellen nedenfor:

Tabell 9: Utvalg 1: Enebakk kommune er omsorgskommune - Omsorgsplaner

Utvalg 1	Vedtaksdato	Foreligger foreløpig omsorgsplan ?	Foreligger permanent omsorgsplan ?
1	2007 (juni)	Nei	Uaktuelt
2	2001 (mars)	Nei	Ja
3	1998 (okt.)	Nei	Ja ¹⁵
4	1998 (okt.)	Nei	Ja
5	1998 (jan.)	Nei	Nei
6	2006 (feb.)	Nei	Ja
7	2006 (des.)	Ja	Uaktuelt
8	1997 (jan.)	Nei	Ja

Undersøkelsen viser:

- Foreløpig omsorgsplan mangler i 7 av 8 tilfeller
- Permanent omsorgsplan mangler i 1 av 6 aktuelle tilfeller.

Revisjonen fant svært få foreløpige omsorgsplaner. I følge barnevernleder inngår foreløpig plan implisitt i saksframlegget til fylkesnemnda. Her omtales de ofte som handlingsplan.

Saksmappgjennomgangen viser at permanente omsorgsplaner ikke alltid var dokumentført og arkivert i barnets mappe¹⁶.

Se for øvrig kapitlene 4.5.2 og 4.5.3.

Tiltaksplaner for barn over 18 år

I god tid før et fosterhjemsbarn nærmer seg 18 år skal det i samarbeid med barnet vurderes om plasseringen skal opprettholdes eller om barnet skal motta andre hjelpetiltak etter fylte 18 år. Revisjonen har fått opplyst at ca. ett år før barnet i fosterhjemmet fyller 18 år, begynner forberedelsene for hva som skal skje med barnet etter myndighetsalder. Barnevernleder viser til at det er blitt vanligere at barnet gjerne vil ha oppfølging av barnevernet etter at de er fylt 18 år.

Ett av barna i Utvalg 1 fyller 18 år i april 2008. Revisjonen ser av et referat datert 22.2.2007 fra et fosterhjemsbesøk at barneverntjenesten har hatt samtale med barnet om mulig

¹⁵ Saksbehandler opplyser at den foreliggende permanente planen er ufullstendig.

¹⁶ Gjelder sak 2, sak 4 og sak 7).

oppfølging etter fylte 18 år dersom barnet selv ønsker dette. Revisjonen kan ikke se at det er foreliggende dokumentasjon for samtaler og tiltak knyttet til eventuell videre oppfølging av barnet etter oppnådd myndighetsalder.

Fosterhjemsbesøk

I fosterhjemsavtalen fra departementet framgår det at barneverntjenestene skal foreta minst 2 besøk i fosterhjemmene årlig, mens det i lov og forskrift fremgår at det skal foretas minst 4 besøk i året. Revisjonen har vært i kontakt med seniorrådgiver i Barne- og ungdomsavdelingen i Bld og fått opplyst at krav i lov og forskrift går foran fosterhjemsavtalen.¹⁷

Revisjonen har undersøkt antallet fosterhjemsbesøk for barna i Utvalg 1 for perioden 2006 og 2007. Ikke alle barna har vært plassert i fosterhjem i hele perioden. Revisjonen har imidlertid lagt til grunn at fosterhjemsbesøkene bør skje omtrentlig hver 3. måned for at kravet om minst 4 besøk årlig skal innfris.

Tabell 10: Utvalg 1: Enebakk kommune er omsorgskommune - Antall fosterhjemsbesøk

Utvalg 1	Plasseringsdato	Antall referater 2006	Antall referater 2007	Kommentarer
1	2007 (okt)	Uaktuelt	0	Ok, plassert ultimo okt
2	2000 (juli)	1	3	Avvik begge perioder
3	2001 (april)	2	2	Avvik begge perioder
4	2000 (juli)	1	4	Avvik i 2006
5	1998 (juni)	0	2	Avvik begge perioder
6	2006 (sept)	0 ¹⁸	2	Avvik begge perioder
7	2007 (mars)	Uaktuelt	4	Ok
8	1997 (mars)	0	2	Avvik begge perioder

Undersøkelsen viser:

- I 5 av 6 aktuelle tilfeller mangler skriftlig dokumentasjon for at det er gjennomført minst 4 fosterhjemsbesøk de siste to årene.
- I 6 av 6 aktuelle tilfeller mangler skriftlig dokumentasjon for at det er gjennomført minst 4 fosterhjemsbesøk i 2006.
- I 5 av 8 aktuelle tilfeller mangler skriftlig dokumentasjon for at det er gjennomført minst 4 fosterhjemsbesøk i 2007.

Det foreligger ikke skriftlig avtale om å gjennomføre færre enn 4 besøk årlig. Saksbehandler har imidlertid opplyst til revisjonen at det i sak nr 5 og sak nr 8 ble det muntlig avtalt med fosterhjemmet at det kun skulle gjennomføres to fosterhjemsbesøk i 2007.

Revisjonen har fått opplyst at det i enkelte tilfeller er gjennomført flere besøk i fosterhjemmet enn det som er funnet dokumentert. I tillegg vises det til at det i de fleste tilfellene gjennomføres jevnliges ansvarsgruppemøter.

¹⁷ Jf. samtale og e-post av 25.09.06.

¹⁸ Registreres som avvik ut fra at fosterhjemsbesøk bør skje omtrentlig hver 3. måned.

Undersøkelsen viser at det varierer hvordan gjennomførte fosterhjemsbesøk dokumenteres både når det gjelder innhold og registreringsmåte. I enkelte tilfeller skrives referater fra besøkene som journalføres og dokumentføres i barnets saksmappe. I andre tilfeller blir referatene kun journalført og ikke dokumentført.

Se for øvrig kapitlene 4.5.2 og 4.5.3.

4.3.3 Vurderinger

Barnevernloven krever at den kommunale barneverntjenesten utformer både en foreløpig og en permanent omsorgsplan hvis omsorgsovertagelsen vedvarer eller forutsettes å vedvare. Permanent omsorgsplan skal bidra til økt forutsigbarhet for barnet og derved redusere den usikkerheten som en fosterhjems plassering kan medføre.

Etter revisjonens vurdering kommer det ikke klart frem at barneverntjenesten utarbeider foreløpige omsorgsplaner. Revisjonen er imidlertid opplyst om at slike planer inngår som en del av fylkesnemndas vedtak. For å unngå tvil om utarbeidelse av slike planer, anbefaler revisjonen at barneverntjenesten i Enebakk kommune i større grad tydeliggjør at det er utarbeidet foreløpig plan, enten som en eksplisitt plan, eller i saksdokumentet til fylkesnemnda. Undersøkelsen viste at det manglet foreløpige omsorgsplaner i de fleste av tilfellene. Permanent plan manglet i 1 av 6 aktuelle tilfeller.

Revisjonen har merket seg at ett av barna i utvalget i løpet av kort tid fyller 18 år. Det har i den senere tid vært økt fokus på betydningen av et godt fungerende ettervern. Overgangen fra barn til voksen er en sårbar fase for alle unge og kanskje ekstra sårbar for barn under omsorg fra barnevernet. Det er etter revisjonens vurdering viktig at den kommunale barneverntjenesten har gode rutiner for dette arbeidet. Revisjonen anbefaler derfor at barneverntjenesten snarest iverksetter tiltak for å avklare om plasseringen skal opprettholdes eller om barnet skal motta andre hjelpetiltak etter fylte 18 år. Dersom barnet samtykker til dette skal det utarbeides en plan for fremtidige tiltak.

Fosterforeldre og barn som bor i fosterhjem skal følges opp via fosterhjemsavtale. Etter revisjonens vurdering har Enebakk kommune gode rutiner på å utarbeide fosterhjemsavtaler, men ikke like gode rutiner på å følge opp avtalene. Undersøkelsen viser at det forelå fosterhjemsavtale i samtlige undersøkte tilfeller, men at disse ikke følges opp jevnlig utover det økonomiske. Revisjonen vil peke på at det er viktig at fosterhjemsavtalen utarbeides og følges opp jevnlig fordi den forteller hvilke plikter barneverntjenesten i omsorgskommunen har og hvilke plikter fosterforeldrene har. Ved å gjennomgå innholdet i fosterhjemsavtalen ved inngåelse, og årlig, kan en oppklare uklarheter i forhold til for eksempel krav til fosterhjemsbesøk. Å gjennomgå fosterhjemsavtalen bør således gi mulighet for konstruktiv dialog mellom fosterforeldre og barneverntjeneste.

Barnevernloven pålegger omsorgskommunen å foreta minst 4 besøk i fosterhjemmet årlig. Undersøkelsen viser at barneverntjenesten i Enebakk kommune ikke gjennomfører det antallet fosterhjemsbesøk som loven krever. Det vises til at det i 5 av 6 aktuelle tilfeller mangler skriftlig dokumentasjon for at det er gjennomført minst 4 fosterhjemsbesøk de siste to årene. I 2006 manglet dokumentasjon for at minst 4 besøk ble gjennomført i samtlige 6 aktuelle tilfeller. I 2007 manglet dokumentasjon for at lovbestemt antall fosterhjemsbesøk ble gjennomført i 5 av 8 tilfeller.

Som en del av barneverntjenestens oppfølging med fosterhjemmet og situasjonen til barnet, er det etter revisjonens vurdering viktig å gjennomføre de lovpålagte fosterhjemsbesøkene. Enkelte av saksbehandlerne i barneverntjenesten i Enebakk kommune viser til at det er gjennomført flere besøk enn det som er funnet dokumentert i saksmappene. Revisjonen vil påpeke viktigheten av at fosterhjemsbesøkene blir dokumentert slik at det ikke skapes tvil om at fosterhjemsbesøkene gjennomføres i samsvar med barnevernloven

Revisjonen vil også påpeke at det skal gjennomføres minst 4 besøk årlig og at dette gjelder selv om kommunen har hyppig telefonkontakt, hyppig deltakelse i ansvarsgrupper eller annen type oppfølging av barnet. Samtidig presiseres det at loven gir adgang til å vedta at antall besøk kan reduseres til minimum 2 ganger i året for barn som har vært plassert i fosterhjem i mer enn 2 år. Et slikt vedtak bør i så tilfelle være skriftlig.

Gode rutinebeskrivelser er viktig for å sikre at arbeid knyttet til å følge opp barn i fosterhjem skjer på en betryggende måte og i samsvar med regelverket. Etter revisjonens vurdering har ikke Enebakk kommune skriftlige rutinebeskrivelser som er dekkende for oppfølging av barn i fosterhjem. Revisjonen forutsetter at barneverntjenesten i Enebakk kommune utarbeider skriftlige rutiner for å sikre at oppgavene med å følge opp barn plassert i fosterhjem utføres i samsvar med barnvernloven og tilhørende regelverk.

4.4 Tilsyn med barn plassert i fosterhjem

Skjer tilsynet med barn plassert i fosterhjem i samsvar med krav fastsatt i barnevernloven og tilhørende regelverk?

4.4.1 Revisjonskriterier

Ifølge barnevernloven med tilhørende forskrifter skal det føres tilsyn med barn plassert i fosterhjem. Barneverntjenesten i fosterhjems kommunen har ansvaret for at det blir ført tilsyn. Barneverntjenestene i fosterhjems kommunen og omsorgskommunen kan inngå avtale om at barneverntjenesten i omsorgskommunen skal ha ansvaret for at det blir ført tilsyn.¹⁹ Av Forskrift om fosterhjem § 8 framgår at formålet med tilsynet er å føre kontroll med at barnet får tilfredsstillende omsorg i fosterhjemmet og at de forutsetninger som ble lagt til grunn for plasseringen blir fulgt opp. Det står videre under samme paragraf at tilsynet skal utføres av en tilsynsfører som skal ha en uavhengig rolle i forhold til barneverntjenesten og fosterforeldrene.

Det skal føres tilsyn med hvert enkelt barn i fosterhjem fra plasseringstidspunktet og frem til barnet fyller 18 år. Det er således adgang, men ikke plikt, til å føre tilsyn med ungdom over 18 år som fortsetter å bo i fosterhjem.²⁰

I Blds retningslinjer for fosterhjem av 15. juli 2004 understrekes det at første tilsynsførerbesøk skal gjennomføres kort tid etter plassering. Dersom ikke spesielle hensyn tilsier noe annet bør første besøk være gjennomført innen 14 dager etter plassering. I følge retningslinjene er dette ikke minst viktig ved plassering i beredskapshjem, der plassering vanligvis skjer på kort varsel uten at det i forkant lar seg gjøre å godkjenne fosterhjemmet i forhold til det aktuelle barnet. Første tilsynsførerbesøk bør gjøres sammen med saksbehandler i barneverntjenesten.

I følge forskriften skal det føres tilsyn minst fire ganger hvert år. For barn som er fylt 15 år, og som har vært plassert i samme fosterhjem i mer enn 2 år, kan barneverntjenesten vedta at tilsynet skal reduseres til minimum 2 ganger i året. Forutsetningene er at barneverntjenesten vurderer forholdene i fosterhjemmet som så stabile og gode at det ikke er behov for å føre tilsyn oftere enn 2 ganger i året, samt at barnet samtykker.

Det skal utarbeides rapport om tilsynet etter hvert tilsynsførerbesøk. Rapporten skal sendes til barneverntjenesten i den kommunen som har ansvaret for at det blir ført tilsyn, jf. § 8, tredje ledd. Det skal sendes kopi til barneverntjenesten i omsorgskommunen, dersom det ikke er den som har ansvaret. I følge Blds retningslinjer for fosterhjem skal barneverntjenesten gjennomgå disse rapportene og foreta den nødvendige oppfølging som et ledd i sitt ansvar for oppfølging og kontroll av barnets situasjon i fosterhjemmet.

Tilsynsfører skal framlegge politiattest.²¹

¹⁹ Jf. Forskrift om fosterhjem § 8, 3. ledd.

²⁰ Jf. Forskrift om fosterhjem § 8, 1. ledd.

²¹ Jf § 4 i Forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven.

Bld sine retningslinjer for fosterhjem viser til at barneverntjenesten har ansvar for å vurdere behovet for opplæring av tilsynsførere, samt sikring av at opplæring blir gjennomført.²² Statlig regional barnevernmyndighet har ansvaret for at det jevnlig holdes opplæringskurs både for nye og erfarne tilsynsførere. Dersom barnet det skal føres tilsyn med har særlig problematikk, for eksempel funksjonshemming eller kronisk sykdom, bør i følge retningslinjene, tilsynsførere også tilbys kurs som er spesielt relevante for denne problematikken.

Revisjonen har i dette avsnittet valgt følgende kriterier for våre vurderinger:

- Alle barn plassert i fosterhjem etter §§ 4-12 og 4-4 femte ledd skal ha tilsynsfører.
- Første tilsynsførerbesøk bør skje kort tid etter plassering.
- Tilsynsfører skal foreta tilsynsførerbesøk minst fire ganger i året dersom ikke annet er avtalt. En slik avtale bør være skriftlig. Det skal skrives rapport etter hvert besøk. Rapporten skal sendes fosterhjems kommunen med kopi til omsorgskommunen. Det forventes dermed at omsorgskommunen påser at tilsyn blir gjennomført som forutsatt.
- Tilsynsfører skal fremlegge politiattest.
- Tilsynsførere bør sikres veiledning og opplæring.

4.4.2 Faktabeskrivelse

Tilsynsfører

Revisjonen har undersøkt om barna i undersøkelsen har tilsynsfører. Undersøkelsen omfatter både de sakene der Enebakk kommune er omsorgskommune og de sakene der Enebakk kommune er fosterhjemskommune.

Tabellen nedenfor viser de sakene der Enebakk kommune er omsorgskommune.

Tabell 11: Utvalg 1: Enebakk kommune er omsorgskommune - Tilsynsfører per 1.1.08

Utvalg 1	Plasseringsdato	Er tilsynsfører oppnevnt per 1. 1.08?	Kommentar
1	2007 (okt)	Nei	Avvik
2	2000 (juli)	Ja	Ok
3	2001 (april)	Ja	Ok
4	2000 (juli)	Ja	Ok
5	1998 (juni)	Ja	Ok
6	2006 (sept)	Ja	Ok
7	2007 (mars)	Ja	Ok
8	1997 (mars)	Ja	Ok

Undersøkelsen viser:

- 1 av 8 barn manglet tilsynsfører per 1.1.08 i Utvalg 1. Barnet ble plassert ultimo oktober 2007 og det er fosterhjems kommunen som har tilsynsansvaret.

²² Retningslinjer for fosterhjem, kap. 12.2

I Utvalg 2 er Enebakk kommune fosterhjemscommune for alle barna, og revisjonen har undersøkt om disse barna har tilsynsfører, jf tabellen nedenfor.

Tabell 12: Utvalg 2 : Enebakk kommune er fosterhjemscommune - Tilsynsfører per 1.1.08

Utvalg 2	Plasseringsdato	Er tilsynsfører oppnevnt per 1.1.08?	Kommentar
1	1997 (aug)	Ja	Ok
2	2004 (sept)	Ja	Ok
3	2006 (mai)	Ja	Ok
4	2007 (juni)	Ja	Ok
5	2002 (des)	Ja	Ok
6	2002 (mai)	Ja	Ok
7	2003 (des)	Ja	Ok
8	2007 (des)	Nei	Avvik

Undersøkelsen viser:

- 1 av 8 barn manglet tilsynsfører per 1.1.08 i Utvalg 2.

I sak 8 skjedde plasseringen av barnet i fosterhjemmet 8.12.07. Ved tidspunktet for revisjonens avslutning av datainnhenting 31.1.08, var tilsynsfører fortsatt ikke oppnevnt.

Første tilsynsførerbesøk

I følge regelverket skal det første tilsynsførerbesøket skje kort tid etter plassering. Bld anbefaler at første tilsynsførerbesøk bør skje innen 14 dager etter at barnet er plassert i fosterhjem.

Revisjonen har gjennomgått de rutinebeskrivelser som foreligger om tilsyn og funnet en egen sjekkliste for iverksetting av tilsynsfører, datert 17.2.02. Det framgår imidlertid ikke at første tilsynsbesøk skal skje kort tid etter plassering og helst innen 14 dager.

Revisjonen har undersøkt i saksmappene om første tilsynsførerbesøk ble gjennomført innen 14 dager etter plassering for barna i Utvalg 2 hvor Enebakk kommune er fosterhjemscommune for alle 8 barna.

Tabell 13: Utvalg 2: Enebakk kommune er fosterhjemscommune – Første tilsynsbesøk

Utvalg 2	Plasseringsdato	Første tilsynsbesøk	Kommentar
1	1997 (aug)	1997 (sep)	Ca 1 mnd
2	2004 (sept)	2005 (juni)	Ca 9 mndr
3	2006 (mai)	2006 (sep)	Ca 4 mndr
4	2007 (juni)	2007 (nov)	Ca 5 mndr
5	2002 (des)	2003 (sep)	Ca 9 mndr
6	2002 (mai)	2003 (jan)	Ca 7 mndr
7	2003 (des)	2004 (nov)	Ca 11 mndr
8	2007 (des)	Ikke gjennomført	Tilsynsfører ikke oppnevnt

Undersøkelsen viser:

- Det mangler dokumentasjon for at første tilsynsførerbesøk er gjennomført innen anbefalte 14 dager etter plassering i samtlige aktuelle tilfeller.

Undersøkelsen viser at det varierer mellom 1 måned og 11 måneder fra barnet ble plassert i fosterhjem til første tilsynsførerbesøk ble gjennomført.

Antall tilsynsførerbesøk

I følge regelverket skal det føres tilsyn med barn i fosterhjem minst 4 ganger hvert år. For barn som er fylt 15 år og som har vært plassert i fosterhjemmet i minst 2 år, kan barnverntjenesten vedta at tilsynet skal reduseres til minimum 2 ganger i året.

Revisjonen har ikke sett at det foreligger skriftlige rutiner hos barneverntjenesten at tilsynsfører skal gjennomføre minst 4 tilsynsbesøk.

I følge regelverket er det barneverntjenesten i fosterhjems kommunen som har ansvaret for at det blir ført tilsyn. Tilsynsfører skal levere rapport etter hvert tilsynsførerbesøk til fosterhjems kommunen. I følge barnevernleder gjennomføres ikke uanmeldte tilsynsbesøk.

Revisjonen har undersøkt om det foreligger rapporter som dokumenterer minst 4 tilsynsførerbesøk for barna i Utvalg 2. Undersøkelsen gjelder for perioden 2006 og 2007. Ikke alle barna har vært plassert i fosterhjem i hele perioden. Revisjonen har imidlertid lagt til grunn at tilsynsførerbesøkene bør skje omtrentlig hver 3. måned for at kravet om minst 4 besøk årlig skal innfris.

Tabell 14: Utvalg 2: Enebakk kommune er fosterhjems kommune - Antall tilsynsbesøk

Utvalg 2	Plasseringsdato	Antall rapporter 2006	Antall rapporter 2007	Kommentarer
1	1997 (aug)	4	4	Ok
2	2004 (sept)	4	3 ²³	Ok
3	2006 (mai)	1	3	Avvik begge perioder
4	2007 (juni)	Uaktuelt	1	Avvik 2007
5	2002 (des)	4	4	Ok
6	2002 (mai)	2	1	Avvik begge perioder
7	2003 (des)	4	4	Ok
8	2007 (des)	Uaktuelt	Ikke tilsynsfører	Avvik 2007

Undersøkelsen viser:

- I 2 av 6 aktuelle tilfeller mangler dokumentasjon for at det er gjennomført minst 4 tilsynsførerbesøk de to siste årene.
- I 2 av 6 aktuelle tilfeller mangler dokumentasjon for at det er gjennomført minst 4 tilsynsførerbesøk i 2006
- I 4 av 8 aktuelle tilfeller mangler dokumentasjon for at det er gjennomført minst 4 tilsynsførerbesøk i 2007.

Revisjonen har undersøkt antall tilsynsførerrapporter i Utvalg 1 de to siste år.

²³ Det er avtalt kun 3 besøk dette året pga sykdom i fosterhjemmet.

Tabell 15: Utvalg 1: Enebakk kommune er omsorgskommune - Antall tilsynsbesøk

Utvalg 1	Plasseringsdato	Antall rapporter 2006	Antall rapporter 2007	Kommentarer
1	2007 (okt)	Uaktuelt	0 ²⁴	Avvik 2007
2	2000 (juli)	4	3 ²⁵	Ok
3	2001 (april)	1 ²⁶	2 ²⁷	Avvik 2006
4	2000 (juli)	0	2	Avvik begge perioder
5	1998 (juni)	3	3	Avvik begge perioder
6	2006 (sept)	0 ²⁸	2	Avvik begge perioder
7	2007 (mars)	Uaktuelt	3	Ok
8	1997 (mars)	3	3 ²⁹	Avvik 2006.

Undersøkelsen viser:

- I 3 av 6 aktuelle tilfeller mangler dokumentasjon for at det er gjennomført minst 4 tilsynsførerbesøk de to siste årene.
- I 5 av 6 aktuelle tilfeller mangler dokumentasjon for at det er gjennomført minst 4 tilsynsførerbesøk i 2006.
- 4 av 8 aktuelle tilfeller mangler dokumentasjon for at det er gjennomført minst 4 tilsynsførerbesøk i 2007

Revisjonen har sett at barneverntjenesten i Enebakk kommune purrer opp tilsynsførrapporter når disse mangler. I følge sekretær skjer slik purring systematisk to ganger i året. Dette gjelder både egne tilsynsførere i kommunen og dersom fosterhjemskommunene ikke sender kopi til Enebakk kommune når Enebakk er omsorgskommune.

Politiattest for tilsynsfører

Det er fosterhjemskommunen som oppnevner tilsynsfører og som har ansvar for å innhente og arkivere politiattest. Politiattest skal oppbevares så lenge vedkommende person innehar stillingen eller oppdraget.

Revisjonen kan ikke se at det framgår noen beskrivelse av rutiner for å innhente og arkivere politiattester for tilsynsførere.

Revisjonen har undersøkt om det foreligger politiattest for tilsynsførere for barna i Utvalg 2, jf tabellen nedenfor:

Tabell 16: Utvalg 2: Enebakk kommune er fosterhjemskommune - Politiattest tilsynsfører

²⁴ Tilsynsfører ikke oppnevnt per 1.1.08

²⁵ Skriftlig avtale om 3 besøk i 2007.

²⁶ Skriftlig avtale om 3 besøk i 2006.

²⁷ Skriftlig avtale om 2 besøk i 2007.

²⁸ Registreres som avvik: Tilsynsfører ble oppnevnt 24.10.06 og i følge regelverket bør tilsyn skje umiddelbart etter plassering og helst innen 14 dager.

²⁹ Ble vanskelig å gjennomføre planlagt tilsynsbesøk i des 07. Besøket ble utsatt til januar 08.

Utvalg 2	Fosterhjems-kommune	Foreligger politiattest for tilsynsfører i Enebakk kommune?	Kommentarer
1	Enebakk	Ja	Ok
2	Enebakk	Ja	Ok
3	Enebakk	Ja	Ok
4	Enebakk	Ja	Ok
5	Enebakk	Ja	Ok
6	Enebakk	Ja	Ok
7	Enebakk	Ja	Ok
8	Enebakk	Nei ³⁰	Uaktuelt

Undersøkelsen viser at:

- Politiattest for tilsynsfører foreligger i samtlige 7 aktuelle tilfeller.

Opplæring og veiledning av tilsynsførere

Revisjonen har fått opplyst fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) at staten har det overordnede ansvaret for opplæring av tilsynsførere. Opplæringen organiseres gjennom de regionale fosterhjemstjenestene³¹. Saksbehandler i fosterhjemstjenesten i Akershus har til revisjonen opplyst at det ble utarbeidet pakker for opplæring av tilsynsførere i desember 2006. Hittil er det avholdt tre kurs for tilsynsførere³². I følge barnevernleder for barneverntjenesten i Enebakk kommune skal tilsynsførere som er oppnevnt av Enebakk barneverntjeneste ha fått tilbud om kurs. Saksmappegjennomgangen viser også at det ofte arkiveres dokumentasjon på at tilsynsførere har fått tilbud om slike kurs.

4.4.3 Vurderinger

I følge barnevernloven skal det føres tilsyn med hvert enkelt barn i fosterhjemmet fra plasseringstidspunktet. Det skal oppnevnes en særskilt tilsynsfører for det enkelte barn ved godkjenningen av fosterhjemmet.

Undersøkelsen viser at 1 av barna i hvert av utvalgene mangler tilsynsfører per 1.1.2008.

Første tilsynsførerbesøk skal i henhold til regelverket skje ved plasseringstidspunktet. Etter revisjonens vurdering tar det for lang tid fra barna plasseres i fosterhjemmet til første tilsynsførerbesøket gjennomføres. Revisjonen viser til at tilsynsfører skal være barnets tals- og støtteperson som skal bidra til å sikre barnets rettssikkerhet og trygghet. Det er derfor viktig at Enebakk kommune oppnevner tilsynsfører ved godkjenningen av fosterhjemmet i samsvar med Forskrift om fosterhjem.

Tilsynsfører skal skrive rapporter etter hvert tilsynsførerbesøk. Det skal gjennomføres minst 4 tilsynsførerbesøk årlig dersom ikke annet er avtalt skriftlig med barnets samtykke.

Undersøkelsen viser at det i flere av tilfellene ikke er gjennomført tilsynsførerbesøk i henhold

³⁰ Tilsynsfører ikke oppnevnt

³¹ Tlf med saksbehandler i Bufdir 19.11.2007

³² Tlf med saksbehandler i fosterhjemstjenesten i Akershus 19.11.2007

til lovkravene. Dette gjelder både for de barna Enebakk kommune er fosterhjems- og omsorgskommune for. Revisjonen vil peke på at formålet med tilsynet er å føre kontroll med situasjonen til barna som er plassert i fosterhjem, at barna har det bra og får nødvendig omsorg. Mangel på tilsyn svekker således barnas rettssikkerhet.

Revisjonen ser positivt på at Enebakk kommune etterspør kopi av tilsynsrapporter dersom disse uteblir og at de har et etablert system for å følge opp antallet tilsynsførerbesøk for barn plassert i Enebakk kommune.

Alle støttepersoner i henhold til barnevernloven skal framlegge politiattest. Dette gjelder også tilsynsførere for barn plassert i fosterhjem. Fremleggelse av politiattester til barnas tilsynsfører bidrar til økt beskyttelse og trygghet for barn som plasseres i fosterhjem. Det er fosterhjems kommunen som skal innhente og arkivere politiattestene. Revisjonen har ikke funnet skriftlige rutinebeskrivelser for innhenting og arkivering av politiattester for tilsynsførere, men registrerer med tilfredshet at slike attester forelå i samtlige aktuelle undersøkte tilfeller.

Revisjonen registrerer at det ikke foreligger dekkende rutiner for at tilsyn med barn i fosterhjem samsvarer med regelverket og anbefaler Enebakk kommune om å utarbeide slike.

4.5 Dokumentasjonsrutiner

Har kommunen gode rutiner for å dokumentere saksbehandlingen ved oppfølging og tilsyn med barn i fosterhjem?

4.5.1 Revisjonskriterier

Dokumentasjonskravet er strengt i forhold til barnevernet. En grundig og korrekt saksbehandling har som formål og ivareta rettssikkerhet, bidra til god internkontroll og danne grunnlag for et godt metodisk og faglig fosterhjemsarbeid. Saksbehandlingsarbeidet må bygge på prinsippet om skriftlighet. Barneverntjenestens arbeid skal dokumenteres i form av skriftlige beslutninger, planer, referater fra møter, journalnotat, skriftlig saksbehandling knyttet til godkjenning av fosterforeldre, etablering av tilsyn, fremlagte attester og lignende.³³

I Riksrevisjonens undersøkelse av oppfølging og tilsyn i barnevernet vises det til at arbeidet med en sak skal dokumenteres på en slik måte at involverte parter kan gjøre seg kjent med hvilke tiltak som er satt i gang, oppfølgingen av tiltakene og ansvarshavende.³⁴ Dette stiller krav til at sentrale aspekter rundt barnet er nedtegnet, og at saksmappen er holdt i orden. Når barnevernssaker prøves rettslig, kreves det dokumentasjon av hvilke tiltak som barneverntjenesten har satt i gang, og hvilket mål eventuelle nye tiltak skal strekke seg mot. At arbeidet rundt barnet er godt og fortløpende dokumentert, vil også bidra til å sikre kontinuiteten i oppfølgingen av plasseringen ved bytte av saksbehandler. Arkivloven § 6 legger plikt på forvaltningen til å ha et arkiv som er ordnet og innrettet slik at dokumentene fungerer som informasjonskilde, nå og i fremtiden.³⁵

Revisjonen har i dette avsnittet valgt følgende kriterium for våre vurderinger:

- Saksbehandlingen i barnevernet bør være godt og fortløpende dokumentert og saksmappene bør være holdt i orden.

4.5.2 Faktabeskrivelse

Revisjonens saksmappegjennomgang viser:

- De fleste dokumenter som ble forventet å ligge i saksmappene forelå i mappene, herunder politiattester fosterforeldre og tilsynsførere, godkjenningsrapporter og fosterhjemsavtaler. Omsorgsplaner manglet i enkelte tilfeller.
- Det varierer hvorvidt barneverntjenesten i Enebakk kommune dokumenterer sine fosterhjemsbesøk. I enkelte tilfeller skrives det referater som dokumentføres. I andre tilfeller registreres fosterhjemsbesøket kun i journalnotater som ikke dokumentføres. Det vises til øvrig omtale om dette under kapittel 4.3.2.

³³ Rutinehåndbok for kommunenes arbeid med fosterhjem (2006: 25).

³⁴ Dok 3:10 (2002-2003: 18) Riksrevisjonens undersøkelse om oppfølging og tilsyn i barnevernet.

³⁵ Lov om arkiv. § 6. Arkivansvaret. "Offentlege organ pliktar å ha arkiv, og desse skal vera ordna og innretta slik at dokumenta er tryggja som informasjonskjelder for samtid og ettertid."

Øvrige merknader som fremkommer av denne rapporten er med på å belyse hvorvidt saksbehandlingen er skriftliggjort og om saksmappene er holdt i orden.

4.5.3 Vurderinger

I følge regelverket bør saksbehandlingen i barnevernet være godt og fortløpende dokumentert og saksmappene bør være holdt i orden.

Revisjonens undersøkelse viser at Enebakk kommune i hovedsak har god orden i sine saksmapper. Saksgjennomgangen viste at viktige dokumenter som berører barnets rettsikkerhet, slik som skriftlige bekreftelser på at fosterhjem er godkjent, politiattester for fosterforeldre og tilsynsførere i all hovedsak forelå. Saksmappegjennomgangen viste imidlertid også at det varierer hvorvidt referater fra fosterhjemsbesøk blir dokumentført og lagt på barnets mappe, og hvorvidt det er utarbeidet planer for barnets omsorgssituasjon

Revisjonen vil påpeke viktigheten av god orden i saksmappene slik at dokumentene fungerer som informasjonskilde, nå og i fremtiden.

5 Konklusjon

Målet med undersøkelsen har vært å undersøke om Enebakk kommune har tilfredsstillende rutiner for å følge opp barn plassert i fosterhjem. Undersøkelsen har vist at Enebakk kommune ikke har rutinebeskrivelser som er dekkende for godkjenning, oppfølging av barn i fosterhjem og for tilsyn med barn plassert i fosterhjem.

Øvrige konklusjoner i rapporten knytter seg til de fire områdene som revisjonen har undersøkt. Revisjonens undersøkelse har avdekket at Enebakk kommunes praksis, vedrørende godkjenning av fosterhjem, oppfølging og tilsyn med barn i fosterhjem, ikke alltid skjer i samsvar med regelverket.

Godkjenning av fosterhjem

- Godkjenning av fosterhjem er et ansvar som påligger fosterhjems kommunen, dersom ikke annet er avtalt skriftlig. Det mangler skriftlig avtale i 4 av 10 aktuelle saker.

Oppfølging av barn plassert i fosterhjem

- Fosterhjemsavtalene gjennomgås ikke årlig med fosterforeldrene, slik barnevernloven tilsier.
- Det forelå ikke alltid omsorgsplaner. Foreløpig omsorgsplan manglet i 7 av 8 aktuelle saker. Permanent omsorgsplan manglet i 1 av 6 aktuelle saker.
- Ett av barna i undersøkelsen fyller 18 år i april 2008. Revisjonen har ikke funnet dokumentert samtaler med barnet om ev videre plassering etter oppnådd myndighetsalder utover en samtale i februar 2007.
- Det antall fosterhjemsbesøk som barnevernloven krever, er i stor grad ikke gjennomført.

Tilsyn med barn plassert i fosterhjem

- Ikke alle barn plassert i fosterhjem hadde tilsynsfører pr. 1.1.2008
- Det tar ofte lang tid etter plassering i fosterhjemmet før tilsynsfører gjennomfører første besøk.
- Det antall tilsynsførerbesøk som barnevernloven krever, er i flere saker der Enebakk kommune har tilsynsansvar, ikke gjennomført.

Dokumentasjonsrutiner

- Gjennomførte fosterhjemsbesøk er i enkelte tilfeller ikke dokumentført og lagt på barnets saksmappe.

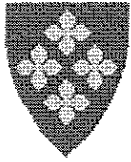
6 Anbefalinger

Revisjonens undersøkelse avdekket at Enebakk kommune ikke har rutinebeskrivelser som er dekkende for godkjenning, oppfølging av barn i fosterhjem og for tilsyn med barn plassert i fosterhjem. Revisjonen er kjent med at det for tiden arbeides med å komplettere og oppdatere rutinene for barn i fosterhjem i samsvar med internkontrollforskriften.

Revisjonen anbefaler at barneverntjenesten må gjennomføre tiltak som sikrer at godkjennings-, oppfølgings- og tilsynsarbeidet gjennomføres i tråd med lovkrav, herunder

- Utarbeide skriftlige rutiner for innhenting og arkivering av politiattest for fosterforeldre.
- Sikre at det antall fosterhjemsbesøk som barnevernloven tilsier, blir gjennomført.
- Utvikle rutiner for å gjennomgå fosterhjemsavtale med fosterforeldrene minst en gang årlig.
- Utvikle rutiner for å tydeliggjøre at det er utarbeidet foreløpig omsorgsplan i alle saker, samt utarbeide permanent omsorgsplan i aktuelle saker.
- Tilstrebe at alle barn plassert i fosterhjem i Enebakk kommune får besøk av tilsynsfører snarest mulig etter at barnet er plassert i fosterhjemmet og helst innen 14 dager.
- Utarbeide rutiner for å følge opp barnet etter myndighetsalder dersom barnet samtykker til dette.
- Sikre at det antall tilsynsførerbesøk som barneloven tilsier blir gjennomført.

Barneverntjenesten bør vurdere å iverksette tiltak som sikrer at saksmappene holdes i orden og er innrettet slik at dokumentene fungerer som informasjonskilde, nå og i fremtiden. Av dette følger at barneverntjenesten bør videreutvikle og implementere rutinebeskrivelser for godkjenning av fosterhjem, oppfølging og tilsyn med barn i fosterhjem, for å sikre at alle viktige beslutninger, oppfølging og kontakt dokumentføres og arkiveres på de respektive mapper.

ENEBAKK KOMMUNE

Sentraladministrasjonen

Follo distriktsrevisjon
Postboks 3010

1402 Ski

Enebakk, 10. mars 2008

FORVALTNINGSREVISJON: BARN I FOSTERHJEM

Høringsuttalelse fra rådmannen:

Prosjektet har vært gjennomført på en tilfredsstillende måte med god informasjon om hensikten og tilbakemeldinger fra prosjektleder. Prosjektets metode og kilder samt revisjonskriterier har vært relevante og klare.

Kommentarer til konklusjonene i rapporten:

Konklusjonene er i samsvar med de fakta Rådmannen er kjent med og prosjektet er nyttig for å synliggjøre utfordringer i barnevernet.

Skriftlige rutinebeskrivelser i forhold til prosjektets tema er mangelfulle, men rapporten viser at barneverntjenesten på tross av dette i praksis har utført lovens krav, for eksempel ved å ha politiattester i alle aktuelle saker og fosterhjemsavtale med alle fosterhjemmene.

Det er i perioder vanskelig å rekruttere tilsynsførere og når Enebakk som tilsynskommune kun kort tid før barnet plasseres i fosterhjem, får beskjed om å oppnevne tilsynsfører, kan det i praksis være ikke gjennomførbart å få på plass tilsynsfører innen 14 dager som loven anbefaler.

Nødvendig samarbeid og informasjon mellom omsorgskommune og fosterhjemskommune i disse sakene fungerer ikke alltid i praksis. Det innebærer at andre kommuner som ønsker å plassere barn i fosterhjem i Enebakk, godkjenner fosterhjemmet selv uten først å informere Enebakk eller be om skriftlig avtale og at Enebakk kun får beskjed om at et barn er flyttet til fosterhjem i Enebakk og blir bedt om å oppnevne tilsynsfører. Barneverntjenesten ser det imidlertid som svært viktig å få tilsynsfører på plass mye tidligere enn rapporten viser i noen tilfeller.

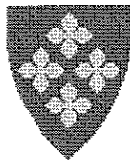
Når det gjelder oppfølging av barn i fosterhjem har barneverntjenesten ikke hatt kapasitet til å overholde lovens krav om 4 hjemmebesøk i året. Ressursene i tjenesten har ikke holdt tritt med økningen i antall fosterhjems plasseringer og da ikke muligheten til å følge alle lovens krav. Dette gjelder også dokumentføring av de fosterhjemsbesøk som faktisk har vært gjennomført og utarbeidelse av omsorgsplaner.

Postadresse:
Prestegårdsveien 4
1912 ENEBAKK

Besøksadresse:
Prestegårdsveien 4
Kirkebygda

Organisasjonsnr.: 964 949 581
Internett: www.enebakk.kommune.no
E-post: postmottak@enebakk.kommune.no

Telefon: 64 99 20 00
Telefaks: 64 99 20 09

ENEBAKK KOMMUNE Sentraladministrasjonen

Barneverntjenesten har imidlertid hatt fokus på bedring av rutiner og prioritering av fosterhjemsbesøk samt omsorgsplaner for barna det siste året. Det har vært avholdt seminarer og fagnøter det siste året i forbindelse med internkontrollforskriften og flere rutiner og avklaringer er på plass. Det tar imidlertid tid å få dette på plass for å få rutinene beskrevet og innarbeidet i saksbehandlerens praksis.

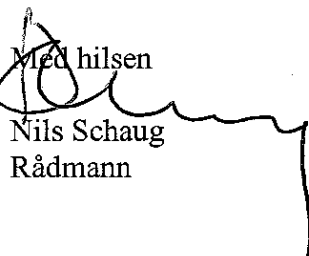
Kommentarer til anbefalingene i rapporten:

Anbefalingene er klare og i tråd med det barneverntjenesten jobber med for å få gode rutiner for sitt fosterhjemsarbeid.

Kvalitetssystem er under arbeid der rutiner og prosedyrer for de enkelte tiltak vil bli beskrevet. Det er noe usikkert når dette arbeidet vil kunne slutføres da barnevernleder fratrer 14/3-08 og det ikke har vært søker på utlysning av stillingen. Manglende rutiner, som er påpekt i rapporten, vil kunne være på plass innen 1/7-08.

Når det gjelder sikring av at lovens tiltak blir fulgt opp i praksis ut fra skriftlige rutiner, vil det ta vel 1 år for å kunne vise dette.

Med hilsen

Nils Schaug
Rådmann

Kopi: Fredrik Konstad, her
Vivi K. Bergmann, her

Postadresse:
Prestegårdsveien 4
1912 ENEBAKK

Besøksadresse:
Prestegårdsveien 4
Kirkebygda

Organisasjonsnr.: 964 949 581
Internett: www.enebakk.kommune.no
E-post: postmottak@enebakk.kommune.no

Telefon: 64 99 20 00
Telefaks: 64 99 20 09

8 Revisjonens kommentarer til rådmannens uttalelse

Det vises til rådmannens høringsuttalelse av 10. mars 2008.

Revisjonen ser det som positivt at rådmannen oppfatter prosjektet som nyttig for å synliggjøre utfordringene i barnevernet. Likeledes oppfatter revisjonen det som positivt at rådmannen anser anbefalingene i rapporten som klare og i tråd med det barneverntjenesten jobber med for å få gode rutiner for sitt fosterhjemsarbeid.

Revisjonen har merket seg at et kvalitetssystem er under arbeid hvor rutiner og prosedyrer for de enkelte tiltak vil bli beskrevet. Rådmannen viser til at manglende rutiner som er påpekt i rapporten vil være rettet opp innen 1. juli 2008. Samtidig vurderer rådmannen at det vil ta vel 1 år for å kunne vise at sikring av lovens tiltak blir fulgt opp i praksis ut fra skriftlige rutiner.

Revisjonen har for øvrig merket seg at rådmannen har oppfattet at prosjektet har vært gjennomført på en tilfredsstillende måte og at prosjektets metode og kilder samt revisjonskriterier har vært relevante og klare.

9 Litteraturliste

Lov

- Lov om barneverntjenester 1992-07-17 nr. 100
- Lov om arkiv 1992-12-04 nr. 126

Forskrift

- Forskrift om fosterhjem 2003-12-18 nr. 1656
- Forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven 1999-10-15 nr. 1090

Retningslinjer

- Retningslinjer for fosterhjem av 15. juli 2004 til lov om barneverntjenester av 17. juli 1992 nr. 100

Dokumentunderlag fra Enebakk kommune

- Fosterhjemsbarn som Enebakk kommune er omsorgskommune for, jf § 4-12
Fosterhjemsbarn som Enebakk kommune er fosterhjemskommune for
- ”Rutiner barneverntjenesten i Enebakk 2007”

Andre kilder

- Barne- og likestillingsdepartementet (2006):
 - Rutinehåndbok for kommunens arbeid med fosterhjem
 - Rutinehåndbok for barneverntjenesten i kommunene
 - Internkontroll i barneverntjenesten i kommunene – en veileder
 - Tiltaksplaner og omsorgsplaner i barneverntjenesten – en veileder
 - Tilsynsfører i fosterhjem – en veileder
- Johansen, Morten og Sundt, Hege (red.) (2005): Fosterhjemshåndboka. Oslo: Kommuneforlaget AS.
- Ofstad, Kari og Skar, Randi (2004): Barnevernloven med kommentarer. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS 2004.
- Riksrevisjonen (2002 – 2003): Riksrevisjonens undersøkelse av oppfølging og tilsyn i barnevernet. Dokument. Nr. 3:10 (2002-2003). Oslo: Akademika AS